DIALECTAL INQUIRY AND THE DIFFICULTIES MET

Violeta-Cristina Grefellian (Pitișciuc)
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Knowing that any scientific research implies gathering data by means of proper tools and their interpretation, the pages of this study present a detailed research of the dialectal inquiry – method of gathering linguistic material – analyzing the difficulties the inquirer faces in obtaining necessary information for dialectal research. Dialectal inquiry can be defined as a special way of communication, being interested in the idiomatic ability as well in the expressive one, in the capacity of the speaker's adequacy in different circumstances. I analyzed on site inquiry and its difficulties, the inquirer having to go to the studied areas in order to record the answers. In order to break the obstacles raised by the shyness of the speakers, their reluctance to have a conversation, being aware of the fact that the particularities of their spoken language don't fit to the standard norm, the inquirer highly needs energy, patience, tactfulness and experience.
The researcher doesn't only search that the inquired person has a normally configured mouth, with all the teeth so that he wouldn't pronounce the words abnormally, with no speaking deficiencies, but he's focused on getting inside the people's soul, in order to reveal their beauty, to illustrate and carry on the tradition, to know information about the history our language.

Keywords: dialectal inquiry, difficulty, questionnaire, verbal interaction.

Dialectologia, ramură a lingvisticii, studiază graiurile și dialectele, evidențiind varietatea și bogăția unui anumit peisaj dialectal, având unicul scop de a salva diversitatea și expresivitatea acestuia. Abordarea științifică a studiului graiurilor românești implică diferite metode pentru culegerea materialului dialectal, utilizate încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, prin activitatea lui G. Wenker, a lui B. P. Hasdeu, a lui G. Weigand și a celor trei școli lingvistice românești de la București, Cluj și Iași. Aceste metode s-au perfecționat de-a lungul timpului, astfel încât fenomenul dialectal să fie cunoscut și înțeles cât mai exact.

Cercetarea dialectală presupune, ca oricare cercetare științifică, două etape importante: culegerea materialului dialectal și interpretarea acestuia. Acordăm o atenție deosebită primei etape, a culegerii materialului, implicând și o bună informare, în prealabil. În *Tratatul de dialectologie românească* (1984: 13) etapa informării este înțeleasă „ca un complex de acțiuni care privesc, pe de o parte, pregătirea prealabilă a cercetătorului pentru viitoarea cercetare (în funcție de scopul propus și de profunzimea cercetării) iar, pe de altă parte, o serie de date suplimentare cu privire la graiul studiat, la vechimea localității sau localităților cercetate, la originea populației, ocupația locuitorilor, gradul de cultură, viața spirituală și materială în localitatea respectivă etc.". Cercetătorul va avea nevoie de cunoștințe și din domeniul geografiei, al istoriei, al sociologiei, al folclorului, astfel încât să înlesnească culegerea datelor lingvistice, dar mai ales interpretarea lor. În plus, acesta trebuie să știe că particularitățile graiului cercetat pot fi cunoscute fie prin observație, fie prin ancheta dialectală propriu-zisă.

Dintre metodele de culegere a materialului lingvistic ne oprim asupra anchetei dialectale, adică asupra „acțiunii de strângere, cu ajutorul unor informatori, a materialului dialectal, folosindu-se în acest scop, chestionare, liste de cuvinte, albume de schițe, fotografii

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)

și desene etc."[1], deoarece aceasta surprinde realitatea lingvistică în toată complexitatea ei. Amintim faptul că primele anchete dialectale erau realizate cu scopul de a evidenția răspândirea teritorială a unor particularități lingvistice în vederea stabilirii granițelor teritoriale, ulterior acestea s-au folosit și pentru realizarea monografiilor dialectale sau pentru elaborarea atlaselor lingvistice. Valeriu Rusu (1977: 62) afirmă că „prin ancheta dialectală se are în vedere *investigarea* unei anumite varietăți geografice (idiolect, graiul unei localități, regiuni etc.) de către un *anchetator*, folosind o anumită *metodă* de anchetă, pentru a obține și a înregistra, de la *informator(i), date* lingvistice despre graiul respectiv". Bazându-se pe anumite informații din studiul *Etnolingvistica*,aparținând luiE. Coșeriu, Stelian Dumistrăcel (1997: 46) susține că „ancheta dialectală nu urmărește numai *varietatea*<<diatopică>>, ci, din perspectivă sociolingvistică, și *variația* limbajului în relație cu statutul vorbitorului înregistrat, <<prestația>> individuală a acestuia, în cadrul unei anumite tradiții istorice". Practic, ancheta dialectală culege și oferă informații, în termenii lui Coșeriu, despre *variațiadiatopică* sau *geografică*,cu referire la diferențierile în spațiul geografic al unei limbi, generând variante lingvistice teritoriale: dialecte, subdialecte, graiuri, *variație diastratică* sau *socială*, care aparține vorbitorului și se referă la diferențele dintre diversele straturi socioculturale ale comunității academice : jargoanele, argourile și limbajele profesionale și *variație diafazică* sau *stilistică*, presupunând adecvarea vorbirii în funcție de situația de comunicare, implicând factorul literar sau familiar.Vorbitorii, prin simpla întrebuințare a fenomenelor fonetice, lexicale sau morfologice, individualizează graiul, cea mai mică subdiviziune a unei limbi, care are o serie de trăsături specifice, deosebindu-l de alte unități învecinate. Alexandru Philippide, în lucrarea *Principii de istoria limbii*,face frumoasa asemănare a variației graiului omului, de la un individ la altul sau de la un moment la altul, cu natura înconjurătoare în care niciun lucru nu este identic cu un altul. Acesta (1894: 8) afirmă că „același sunet din același cuvânt nu este pronunțat la fel de doi oameni, oricât de mult ar semăna aceștia în vorbă la prima vedere, și nu este pronunțat în același fel nici măcar de unul și același om în două momente consecutive".

Studiile de specialitate disting două tipuri de anchete dialectale: *ancheta indirectă, cu ajutorul corespondenților* – nu necesită deplasarea pe teren a anchetatorului, ci constă în trimiterea unui chestionar unor corespondenți, solicitându-le acestora să răspundă la întrebări în graiul local –, și *ancheta directă, la fața locului* – adecvată pentru obținerea unui material bogat, implicând rigoarea științifică și autenticitatea, anchetatorul putând verifica mereu exactitatea răspunsurilor primite de la informatori.

Primele anchete folosite au fost cele prin corespondenți, acestea necesită o perioadă mai scurtă de timp pentru culegerea datelor lingvistice, oferă un material bogat, dar au și multe neajunsuri, deoarece datele obținute pot fi și greșite sau nesigure, unii corespondenți nu răspund solicitării, iar cei care răspund nu pot reda nuanțele sunetelor, datele furnizate putând fi utilizate pentru lexic și, într-o oarecare măsură, pentru sintaxă. Georg Wenker, în jurul anul 1876, a întocmit un chestionar de 40 de propoziții/fraze, redactate în germana literară, pe care le-a trimis institutorilor din 30000 de localități, solicitându-le să traducă propozițiile în dialectul local, iar materialul cules l-a folosit la întocmirea unor hărți lingvistice. La noi, la început, ancheta prin corespondenți a fost utilizată de B. P. Hasdeu, întocmind un chestionar de 206 întrebări referitoare la lexic, fonetică și sintaxă, necesar adunării de material pentru *Magnum Etymologicum Romaniae.* Adrian Turculeț (2002: 27) afirmă despre ancheta prin corespondenți că „are valoarea unui sondaj, a unei anchete de probă în vederea unei anchete directe".

Demersul nostru se referă la ancheta dialectală directă, la fața locului, destinată prelevării de mostre de grai, înainte ca presiunea limbii literare să șteargă specificul și frumusețea acestora, implicând interacțiunea anchetatorului cu subiecții vorbitori, interacțiune

[1] Matilda Caragiu Marioţeanu (coord.), Dialectologie română, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 66.

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)

urmată de notarea aspectelor referitoare la idiolect, la grai și la eventuala evoluție a acestora. În acest tip de anchetă, cercetătorul poate utiliza chestionarul, discuțiile libere sau tematice, dar și procedeul indicării unui obiect sau a părților acestuia, după metoda „cuvinte și lucruri", creată de R. Meringer (1859-1931), îmbinând știința limbii cu știința lucrurilor. În funcție de scopul anchetei, se stabilesc și mijloacele materiale necesare, astfel s-a hotărât că trebuie utilizat chestionarul pentru realizarea unui atlas lingvistic, iar pentru anexele acestuia sau pentru culegerile de texte se pot utiliza conversațiile tematice, înregistrate pe benzi magnetice, răspunsurile fiind, ulterior, transcrise fonetic. În plus, pentru realizarea monografiilor dialectale, deosebit de importante în epoca contemporană, se utilizează atât chestionarul, cât și discuțiile libere sau tematice, subiecților vorbitori, mai ales celor din mediul rural, fiindu-le mai ușor să comunice utilizând narațiunea sau dialogul pe teme care reflectă aspectele vieții de zi cu zi sau partea profesională specifică zonei studiate.

Pregătirea anchetei dialectale necesită o atenție deosebită din partea anchetatorului, fiind necesar ca acesta să se documenteze, în prealabil, în privința zonei pe care o va cerceta, deoarece „felul de a se vorbi într-un anumit loc reflectă în mod complex întreaga viață (istorică) a comunității, interesează, principial, tot ceea ce privește viața acesteia: date geografice, economice, sociale, politice, istoria ținutului, date despre obiceurile și tradițiile locale, folclorul local etc."[2], acestea înlesnind înțelegerea și explicarea faptelor de limbă. Deși Coșeriu, în studiul *Obiectul și problemele dialectologiei*, notează faptul că cercetarea dialectologică urmărește înregistrarea varietății idiomatice pentru a vedea modul „în care funcționează, se constituie și se modifică tradițiile idiomatice", adăugăm, fără să greșim, faptul că ancheta dialectală urmărește și competența expresivă, capacitatea de adecvare a subiectului vorbitor în funcție de situația de comunicare, ținând cont de faptul că între anchetator și subiectul vorbitor intervine o convenție, ancheta dialectală devenind „o formă specială de comunicare"[3], interacțiunea verbală fiind deosebit de importantă în prelevarea faptelor de natură lingvistică. Din acest unghi al problemei, aderăm la definiția consemnată în *Tratatul de dialectologie românească* (1984: 29)a anchetei dialectale care „este, prin excelență, o comunicare bilaterală, bazată pe relația particulară care se stabilește, într-un anumit moment și într-un anumit context, între anchetator și informator (subiect)".

Anchetatorul, cel care culege datele lingvistice pe teren, este și cel care ridică o serie de probleme care au provocat lungi polemici între specialiști, cele mai importante făcând referire la: apartenența geografică și socială a acestuia, formația sa lingvistică și relația dintre el și informator. În privința apartenenței geografice și sociale a anchetatorului, Valeriu Rusu (1977: 37) aduce argumente în favoarea ambelor posibilități: indigen vs. neindigen. Astfel, acesta afirmă că este preferabil ca anchetatorul să fie originar (indigen) din localitatea (sau regiunea) cercetată, deoarece „cunoaște, fără îndoială, mai bine realitățile lingvistice, etnografice, folclorice etc. locale, câștigă mai lesne încrederea informatorilor, poate evita cu mai multă siguranță anumite erori care <<se strecoară>> în datele înregistrate și se încadrează mai ușor în ambianța generală a satului respectiv". Nu trebuie neglijat faptul că cercetătorul indigen poate prejudicia ancheta dialectală pe care o realizează, deoarece poate modifica, inconștient sau cu bună știință, faptele de natură lingvistică furnizate de subiectul vorbitor, în funcție de realitatea pe care el o cunoaște din copilărie sau din familie. De asemenea, acesta poate să-i sugereze informatorului anumite aspecte fonetice, falsificând astfel idiolectul celui anchetat și încălcând deontologia, deoarece el trebuie să îndepărteze cu orice preț o abordare artificială a temei. Pentru realizarea acestui aspect, anchetatorul trebuie să știe ce întrebări să folosească pentru a-i crea subiectului vorbitor o atmosferă familiară sau să-i producă acestuia emoții puternice, astfel încât informatorul să-i furnizeze datele lingvistice solicitate. Un bun

[2] Adrian Turculeț, Dialectologie română, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2002, p. 26.
[3] Stelian Dumistrăcel (coord.), Doina Hreapcă, Ion Horia Bîrleanu, Ancheta dialectală ca formă de comunicare, Editura Academiei Române, Iași, 1997, p. 46.

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)

anchetator „trebuie să fie familiarizat cu metodele de lucru pe teren, să utilizeze o varietate lingvistică apropiată de cea a informatorilor, să cunoască psihologia oamenilor simpli”[4] și să nu influențeze, prin nicio cale – mod de a pune întrebarea, mimică, gesturi – răspunsul informatorului, ci să-i câștige încrederea, astfel încât informatorul să-i răspundă cu sinceritate. Ajunși la acest nivel, luăm în calcul cealaltă posibilitate, a anchetatorului neindigen, care poate dispune de un auz mai sensibil la particularitățile graiului pe care-l studiază, notând mai fidel faptele auzite, fără să existe riscul de a le modifica după propriul sistem. Același autor, Valeriu Rusu (1997: 37-38), notează faptul că există diferențe majore în cazul în care scopul anchetei efectuate este de a culege texte dialectale „în timp ce anchetatorul indigen <<reactualizează>>, de regulă, în memoria informatorului, întâmplări, tradiții, obiceiuri etc. din localitate, anchetatorul neindigen, prin curiozitatea pe care o manifestă, stimulează dorința informatorului de a-i destăinui secvențe din viața, mai mult sau mai puțin închisă, a comunității respective”.

În privința formației lingvistice a anchetatorului, discutăm despre a fi sau a nu fi specializat. Dacă Stelian Dumistracel afirmă că (1997: 88) „de dorit ar fi ca lingvistul, calificat profesional și apt senzorial, să se caracterizeze prin erudiție, capacitate analitică, să excelеze prin curiozitate științifică, simțul limbii, mobilitate de spirit, adaptabilitate și să dovedească și alte calități în stare să-i asigure rezultatele scontate, în condiții de comunicare mai puțin sau deloc obișnuite”, la care se adaugă un auz foarte bun, o pronunțare bună pentru o exprimare cât mai clară, gesturi variate și o intonație desăvârșită, J. Gilliéron consideră că un anchetator specializat poate fi ușor influențat de cunoștințele sale teoretice, modificând răspunsurile primite de la informatori. În cazul în care un cercetător specializat hotărăște să întreprindă anchete dialectale, pentru a nu influența materialul lingvistic, acesta trebuie să iubească graiul popular, astfel încât să realizeze cu acribie cercetarea.

Relația dintre anchetator și informator este un element important pentru eficientizarea cercetării dialectale, dar, totodată, poate constitui și o piedică în cercetare, reprezentând una dintre dificultățile întâlnite în realizarea anchetei dialectale. Anchetatorul întâmpină, uneori, dificultăți în conversațiile cu subiecții vorbitori din cauza timidității acestora, fiindu-le rușine să poarte o discuție, în general, deoarece sunt conștienți de particularitățile vorbirii lor, care nu corespund întocmai normei literare, pe care o aud atunci când ies în oraș, în târg sau în mediul educațional-școlar. Acești oameni, cu precădere adulți și bătrâni, au intrat în contact și cu realitatea normată a limbii, prin diferite mijloace, dar nu și-au însușit-o în totalitate sau chiar deloc. La acest nivel discutăm despre diferențele dintre generațiile de subiecți vorbitori, astfel generația tânără (elevi, copii) deși a deprins tainele limbii în familie, datorită factorului educațional, cu ajutorul căruia învață forme care aparțin normei literare, ajunge să intre în conflict lingvistic cu generația adultă sau cea în vârstă (părinți, respectiv bunici). Persoanele anchetate sunt conștiente de evoluția limbii în timp și de factorii care acționează asupra ei, dar nu toți consideră această „formă” un handicap. Din experiența personală, punem în valoare faptul că din discuțiile purtate cu diferiți subiecți vorbitori, s-au evidențiat mulți bătrâni care au menționat că „tinerii spun ...”, reciproca fiind valabilă, dar și sintagma „astăzi nu se mai folosește forma ...”. Anchetatorul poate să depășească impedimentul legat de timiditatea și reticența informatorilor, devenind partenerul lor de comunicare, apropiindu-și colaboratorii informatori, asigurându-le un climat familiar, doar dacă reușește să se adapteze însuși la mediul cercetat sau dacă provine din mediul rural, din regiunea pe care o cercetează, dând dovadă de afecțiune față de informatori.

Pentru reușita anchetei dialectale se observă faptul că sunt importante, în afara pregătirii lingvistice temeinice, atât aptitudinile anchetatorului, personalitatea și formația sa lingvistică deschisă și spre alte discipline, rezistența fizică, puterea de sacrificiu și de

[4] Sorin Guia, Dialectologie română, Editura Vasiliana’98, Iași, 2014, p.16.

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)

canalizare a tuturor forțelor asupra anchetei, relația pe care o stabilește cu partenerul de lucru, cât și valoarea instrumentelor aflate la îndemâna anchetatorului : alcătuirea unui chestionar bun, constituirea unei tematici care să ofere posibilitatea subiecților vorbitori de a se simți confortabil.

Pentru a studia particularitățile vorbirii unor localnici din regiunea supusă cercetării, apropiindu-ne cât mai mult de adevăr, trebuie să acordăm o deosebită importanță întocmirii listei de întrebări, adică a chestionarului lingvistic, deoarece acesta constituie un mijloc eficient de a prelevа materialul de natură lingvistică. Scopul cercetării este cel care determină conținutul și structura chestionarului, acesta putând fi utilizat în: descrierea completă a graiului sau doar a unei probleme dialectale, surprinderea aspectelor arhaice ale unui grai, urmărirea pătrunderii neologismelor în graiuri, raportul dintre conservatorism și inovație etc. Matilda Caragiu Marioțeanu adaugă la condițiile alcătuirii chestionarului și respectarea criteriului specificului localității unde se va efectua ancheta, determinând ocupațiile locuitorilor și felul de viață al acestora. Astfel, chestionarul poate fi alcătuit sub forma unei liste de cuvinte care trebuie transpuse din limba literară în graiul local, „a unei liste de întrebări, în general indirecte, vizând obiectul, acțiunea, însușirea care urmează a fi definite”[5], de tipul: „Cum îi ziceți la umflătura care ți se face când te lovești tare la cap?”, „Dimineața când te scoli și ți-e părul zburlit, cu ce dai prin el ca să-l netezești?” etc. Numărul întrebărilor utilizate într-un chestionar variază tot în funcție de scopul anchetei. Un număr mare de întrebări este „solicitat” în elaborarea monografiilor, presupunând un studiu pe verticală, detaliat, în timp ce atlasele lingvistice necesită un număr relativ redus de întrebări, acestea fiind adresate informatorilor din diferite localități. Chestionarul bazat pe lista de întrebări este și cel mai des întâlnit, utilizat atât pentru alcătuirea atlaselor, cât și a monografiilor dialectale. Pentru eficiența chestionarului în realizarea anchetei dialectale, în *Tratatul de dialectologie românească* (1984: 16) este consemnat faptul că „pentru ușurarea muncii dialectologului […] se procedează, în întocmirea chestionarului la formularea întrebărilor în termeni simpli care să ajute pe informator să <<ghicească>> cu mai multă ușurință cuvântul pe care-l urmărește dialectologul”, adăugându-se indicarea unor obiecte cunoscute informatorului, desenarea lor, imitarea unui gest sau chiar întrebarea directă „pentru a se obține precizări asupra sensului anumitor cuvinte sau pentru a se verifica persistența în graiul studiat a unor termeni arhaici”[6]: „Ziceți grumaz? La ce spuneți?”. Răspunsurile informatorilor la întrebările adresate sau conversațiile lor tematice (oferind un material mai spontan, mai autentic cercetătorului) urmăresc, printr-un procedeu de notare adecvat – transcriere fonetică conform sistemului utilizat de Atlasul Lingvistic Român, cu semne diacritice – redarea principalelor fenomene ce caracterizează limba vorbită, dar și exprimarea grafică a intonației, o componentă stilistică și sintactică, deosebit de importantă pentru comunicarea orală.

O altă condiție esențială pentru realizarea unei anchete dialectale, constituind tot un moment greu, dificil, al anchetei, este reprezentată de alegerea *cheii de boltă* a cer0cetării, adică alegerea informatorului potrivit, care se face ținând cont de: originea vorbitorului și a familiei sale, dentiție, audiție, pronunțare, vârstă (în funcție de aspectul urmărit: arhaic/neologic; dinamica graiului: conservatorism/inovație; diferențe de vorbire în cadrul aceleiași comunități lingvistice), sex, ocupație specifică regiunii, grad de cultură etc. Adrian Turculeț (2002: 30) face trimitere și la alte aspecte referitoare la informator, obligatorii pentru a întocmi o fișă completă și complexă a acestuia: „pe fișa informatorului se notează […] călătoriile, dacă a stat mai mult timp în alte localități (pentru bărbați, unde și când a făcut armata, concentrări, război), dacă cunoaște și alte limbi, dacă citește (mult, ce anume?) sau obișnuiește să urmărească emisiuni (pe care le preferă?) de radio, televiziune, de unde este

[5] Valeriu Rusu (coord.), Tratat de dialectologie românească, Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p. 15.
[6] Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Probleme de dialectologie română, Centrul de multiplicare al Universității din București, București, 1973, p. 75.

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)

originar soțul (soția), situația copiilor etc.", esențială rămânând buna cunoaștere a graiului și depășirea barierei de a fi sfidători și reticenți față de străini, pentru a facilita ancheta dialectală. Există cercetători care preferă alegerea unui informator principal, adaugând și alți informatori secundari care să completeze sau să valideze datele lingvistice obținute de la subiectul vorbitor de bază, dar, de asemenea, sunt cercetări pentru care este necesară chestionarea mai multor informatori, respecând parametrii amintiți anterior, deoarece un număr mare de subiecți vorbitori, aparținând diferitelor clase sociale și având diferite vârste, duce la un studiu mai profund al graiului respectiv. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (1973: 80) recomandă, în general, în realizarea cercetărilor, informatori bărbați, cu mențiunea că „în cercetările referitoare la conservatorismul graiurilor sunt preferate, de obicei, subiecte mai în vârstă, femei, cu un grad redus de intrucțiune; în schimb, pentru cercetările asupra pătrunderii neologismelor în graiuri se aleg subiecte mai tinere, cu ocupații care presupun contacte sociale mai variate, cu mai multă știință de carte", deși, uneori, femeile posedă o mai bună mobilitate intelectuală și o mai mare comunicativitate.

Chestionarea subiectului în preajma altor persoane, eventual apropiate acestuia, este foarte importantă pentru cercetarea dialectală, deoarece subiectul anchetat vorbește cu mai multă naturalețe, ușurință, încredere atunci când este înconjurat de persoanele cu care interacționează de obicei. În plus, persoanele din preajma acestuia pot să furnizeze înregistrări noi sau să corecteze vorbirea celui interogat. În schimb, Sever Pop recomanda ca anchetatorul, în cursul anchetelor, să evite prezența intelectualilor în grupul oamenilor simpli, deoarece îi pot deruta ușor pe subiecții vorbitori, „profitând" de postura privilegiată pe care o au în societatea respectivă. Aducem în discuție o situație paradoxală pentru afirmația referitoare la confortul subiectului vorbitor în preajma persoanelor cunoscute, astfel, într-una din cercetările întreprinse, am intrat în contact cu o persoană în vârstă de 58 de ani, din Negrileasa, județul Suceava, discuție la care s-a întamplat să fie de față încă o persoană căsătorită în Negrileasa, care, auzind discuția, intervine, zicând: „Da vuorbéști și mn'etáli aşá cum ştíi, ca la Negîrlíása, mai vék' ", inducându-ne sentimentul că subiectul vorbitor, Maria, cu care discutam, încerca să mascheze graiul local, oferindu-ne corpusuri fonetice cât mai apropiate de normă. Explicându-i femeii scopul anchetei, a propus să facem o „simulare", pentru a-și putea organiza ideile, ca mai apoi să înregistrez discuția. Am acceptat dorința ei, punând în practică ceea ce presupune ancheta spion. Comparând materialele între ele, cel în care femeia nu știa că este înregistrată, cu cel în care este conștientă de acest lucru, se observă unele diferențe, evidențiindu-se faptul că subiectul cunoaște două variante ale limbii, dar le utilizează în funcție de situația de comunicare. Folosește formele regionale atunci când știe că nu este înregistrată și forme în care păstrează sunetele nealterate atunci când știe că atenția este centrată asupra discursului ei. Și alți subiecți și-au modificat vorbirea, în general pronunțarea cuvintelor a fost modificată, atunci când au observat că sunt înregistrați, dar am întâlnit și situații când informatorii, în primele minute ale anchetei, au utilizat, mai degrabă, stilul formal, fiind foarte atenți la ceea ce spun, totuși, încetul cu încetul, s-au adaptat la situația de comunicare, vorbind, ulterior, natural, fiind și cazul unui elev, care a utilizat normele literare până a reușit anchetatorul să se apropie de el. Există și subiecți vorbitori care nu sunt stânjeniți de faptul că sunt înregistrați, aceștia necunoscând alte variante de pronunție, fapt ce le conferă o oarecare încredere în particularitățile vorbirii, neexistând, în concepția lor, posibilitatea de a greși sau de a se exprima și altfel, una dintre persoanele anchetate a afirmat că este încântată de faptul că discuția este înregistrată spre a fi în folosul cercetării.

Nu în ultimul rând, o altă problemă dificilă pe care anchetatorul trebuie să o soluționeze este cea a punctelor de anchetă, a localităților care urmează să fie cercetate, în funcție de obiectivul propus. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (1973: 77) este de părere că „pentru studierea arhaismelor din graiuri, de exemplu, sunt preferate localitățile izolate, îndepărtate de

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)

marile centre urbane, pe când pentru urmărirea influenței limbii standard asupra graiurilor, alegerea se îndreaptă spre localitățile în care relațiile cu centrele mari sunt mai strânse".

Ancheta dialectală pune în lumină cuvinte şi expresii populare care constituie dovezi cristalizate ale felului de trai, ale obiceiurilor, gândurilor şi amintirilor multor generaţii. Termenii se deosebesc în funcție de provenienţă, vechime, iar interpretarea acestora soluţionează problemele ce ţin de trecutul lingvistic al anumitor regiuni şi poziţia lor în cadrul dacoromânei.

BIBLIOGRAPHY

CARAGIU MARIOŢEANU, Matilda, GIOSU, Ştefan, IONESCU-RUXĂNDOIU, Liliana TODORAN Romulus, *Dialectologie română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1977.

DUMISTRĂCEL, Stelian, HREAPCĂ, Doina, BÎRLEANU, Ion Horia, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Editura Academiei Române, Iași, 1997.

GUIA, Sorin, *Dialectologie română*,Editura Vasiliana'98, Iași, 2014.

IONESCU-RUXĂNDOIU, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, Centrul de multiplicare al Universității din București, București, 1973.

PHILIPPIDE, Alexandru, *Principii de istoria limbii*, Tipografia Națională, Iași, 1894.

RUSU, Valeriu, *Introducere în studiul graiurilor româneşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977.

RUSU, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984.

TURCULEŢ, Adrian, *Dialectologie română*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2002.

BDD-V4853 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:27 UTC)